

บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย

The Role of Parent in Enhancing Moral and Ethical Aspects to Early Childhood Children

ว่าที่ร้อยตรีหญิง ขวัญใจ จริยาทัศน์กร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
E-mail: Bonus5481@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย และ 4) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 383 คน และครูหรือผู้ดูแลเด็กจำนวน 37 คน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามบทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดู บทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม และระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีความเชื่อมั่น .905, .939 และ .945 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ด้วยค่าไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก คือ มีความกตัญญูกตเวที รองลงมา คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีความประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม 2) บทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดู มีการอบรมเลี้ยงดูบุตรทั้ง 3 รูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน รองลงมา คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยตามลำดับ 3) บทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมมีพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก คือ ด้านมีความกตัญญูกตเวที รองลงมา คือ ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต และด้านมีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ด้านมีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย 4) บทบาทของ

ผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) บทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Abstract

The purposes of this research were 1) to study moral and ethical level of early childhood children 2) to study the relationships between the role of parent child-rearing aspects moral and ethical level of early childhood children 3) to study the relationships between the role of parent moral and ethical level precedent behaviors regarding moral and ethical early childhood children and 4) to study the way Enhancing Moral and Ethical Aspects to Early Childhood Children. The sample consisted of 383 parents and 37 teachers of early childhood children who were studying in Child Development Centers, Chacherngsao province. It was a survey research. The research instrument were sets of questionnaire consisted of the role of parent child-rearing, the role of parent precedent behaviors rearing moral and ethical and moral and ethical level of early childhood children with .905, .939 and .945 reliability respectively were used for data collection. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and Chi-Square.

The findings revealed that: 1) Moral and ethical level of the early childhood children totally were at high level with gratitude came first followed by honesty and mercy, optimistic to ownself and others respectively, while economical, know how to use and conserve resources and environment. 2) The role of parent child-rearing aspects: there are 3 forums of child-rearing which totally were at high level with love and supportive came first followed by reasoning practices and democratic child-rearing respectively. 3) The role of parent about moral and ethical precedent behaviors were totally were at high level with gratitude came first followed by honesty and mercy, optimistic to ownself and others respectively, while manner and Thai culture follower came last. 4) The role of parent child-rearing aspects totally were positively related significantly with moral and ethical level of early childhood children at .01 level. 5) The role of parent about moral and ethical precedent behaviors were positively related significantly with moral and ethical level of early childhood children at .01 level in all aspects.

บทนำ

ยุคแห่งการแข่งขันที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ขาดสมดุล ระบบข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและความเจริญก้าวหน้าในทุกแขนงบนโลกยุคไร้พรมแดน ทำให้ความเจริญทางวัตถุทวีความรุนแรงมากขึ้น เกิดภาวะวิกฤตด้านจิตใจที่เสื่อมถอย เป็นเหตุให้คนในสังคมมีปัญหาตามมา เพราะขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจ ทำให้คนขาดความรักความเมตตา ขาดน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน เนื่องจากการพัฒนาที่เน้นแต่วัตถุเพียงด้านเดียว มนุษย์ในสังคมปัจจุบันจึงมัวเมาในความสุขที่ได้จากวัตถุ ไม่มีความพอเพียง มีแต่ความทุกข์และมีความเคียดแค้นเพิ่มขึ้น ผลร้ายจึงเกิดขึ้นกับจิตใจ จะเห็นได้จากปัญหาอาชญากรรมที่ทุกวันนี้จะยิ่งทวีสูงขึ้น การทะเลาะวิวาท การเบียดเบียน การสงคราม ความขัดแย้งแข่งขันชิงดีชิงเด่น เอารอดเอาเปรียบ ปัญหาโจรผู้ร้าย ลักขโมย จี้ปล้น ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเกิดจากความเสื่อมถอยของจิตใจ ดังนั้นการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะปัจจุบันสิ่งที่สังคมไทยต้องการอย่างมาก คือ พลังทางจริยธรรมที่จะยึดเหนี่ยวผู้คนให้สัมพันธ์กันด้วยความเกื้อกูลและร่วมกันสร้างสังคมไทยให้น่าอยู่ จึงจำเป็นต้องเร่งรัดการเสริมสร้างทางจริยธรรมและพัฒนาจิตใจเป็นพิเศษ รวมถึงการพัฒนาจริยธรรมชนิดที่เตรียมรับมือไว้ให้พร้อมกับการพัฒนายุคใหม่ที่กำลังจะมาถึงพร้อมความเจริญทางวัตถุต่างๆ ที่เจริญตามมาในอนาคต (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2542: 118)

จากปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ครอบครัวคนไทยส่วนใหญ่ ต้องประสบกับปัญหาที่พ่อแม่ไม่มีเวลาให้กับลูก เนื่องจากสภาพบีบบังคับทางเศรษฐกิจ พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้าน ทำให้มีปัญหาในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและปรับตัวได้ในสังคม ดังนั้นพ่อแม่ควรเข้าใจลูกและแบ่งเวลาให้ลูกอย่างเหมาะสม โดยมีการตั้งเป้าหมายในการอบรมเลี้ยงดูลูก และเป็นที่ทราบกันดีว่า เด็กเล็กๆ ย่อมจะชอบเลียนแบบพฤติกรรมพ่อแม่หรือบุคคลที่เด็กรัก ดังนั้น พ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก โดยก่อนอื่นพ่อแม่จะต้องคิดว่าต้องการให้ลูกของตนเป็นคนอย่างไร และพ่อแม่ก็จะต้องปฏิบัติตนต่อหน้าลูกให้เป็นคนอย่างนั้น เพื่อให้ลูกเห็นแบบอย่างชัดเจน หากพ่อแม่ไม่ได้มีเป้าหมายในการอบรมเลี้ยงดูลูกไว้ก่อนแล้วมักจะเลี้ยงดูตามอารมณ์ ทำให้เด็กได้รับอิทธิพลในทางลบไปโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กหรือเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ใกล้ชิดที่สุดที่จะหล่อหลอมและวางรากฐานให้เด็กเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นคนที่ดี

สิ่งสำคัญในการพัฒนาให้เด็กทุกคนมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดี มีความประพฤติดี ทำความดี มีวินัย มีสติ รู้กตัญญู มีเมตตากรุณา รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความขยันและอดทน ซื่อสัตย์ รู้จักประหยัด ไม่เห็นแก่ตัว สิ่งเหล่านี้พ่อแม่ ผู้ปกครองจะต้องมีการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตให้กับเด็ก ดังนั้นการได้รับการศึกษา และการอบรม

เลี้ยงดูจากครอบครัว จึงมีอิทธิพลต่อระดับคุณภาพเด็ก โดยพ่อ แม่ ผู้ปกครองหรือครอบครัวของเด็ก จะต้องร่วมกันส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็ก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็ก โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย ซึ่งเปรียบเสมือนฐานรากของชีวิตที่จะรับรู้ และพัฒนาสิ่งที่ตั้งงามให้กับตนเองและสังคมในอนาคต

โดยงานวิจัยนี้ศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทราซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในโครงการความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เป็นการส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับบุคลากรทางการศึกษา คือ ครู และผู้ดูแลเด็ก เพื่อสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางหรือแนวปฏิบัติร่วมกับผู้ปกครองในการเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชนของประเทศต่อไปตามนโยบายและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2546-2550 (สำนักงานเลขาธิการการศึกษา, 2550) โดยแผนฯ ดังกล่าวได้กำหนดนโยบายไว้ดังนี้ คือ “การพัฒนาเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 0-5 ปี ทุกคนอย่างเต็มศักยภาพและมีคุณภาพเต็มที่ โดยให้ครอบครัวเป็นแกนหลัก และให้ผู้มีหน้าที่ดูแลเด็กและทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดบริการสิ่งแวดล้อมที่ดี เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและเหมาะสมกับเด็กตามวัย”

คำสำคัญ: บทบาทของผู้ปกครอง, การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม, เด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
4. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย โดยตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย
  - 1.1 ตัวแปรที่ 1 ได้แก่ 1) บทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดู ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

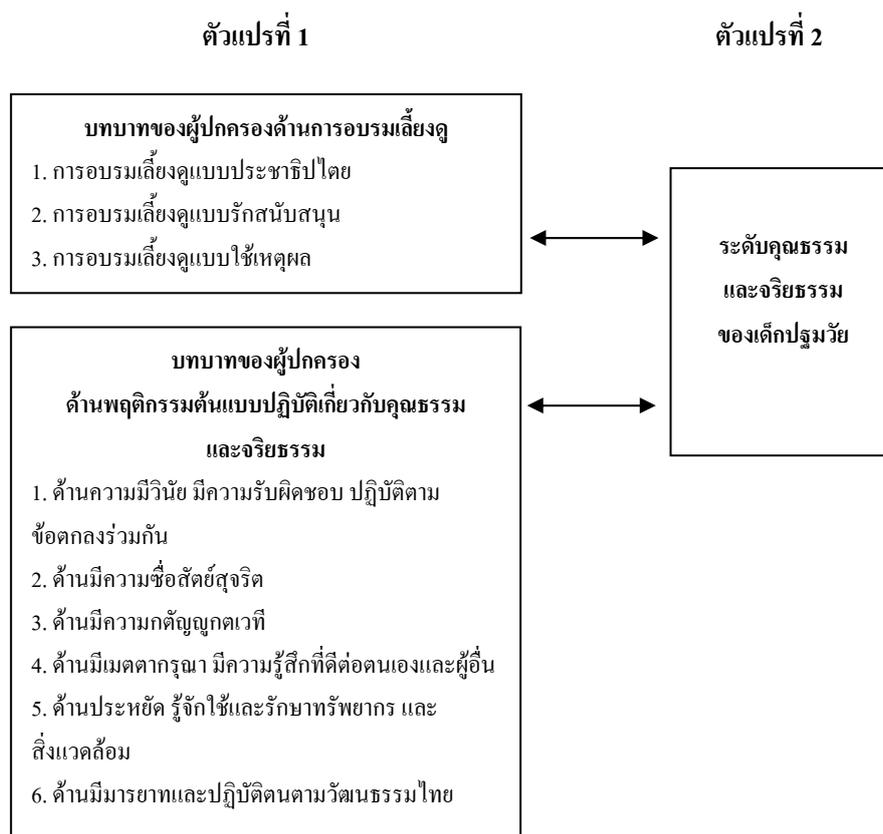
2) บทบาทของผู้ปกครอง ด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วย พฤติกรรมต้นแบบด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีความกตัญญูกตเวที ด้านมีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ด้านประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม และด้านมีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย

1.2 ตัวแปรที่ 2 ได้แก่ ระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ได้แก่ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวที มีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม และมีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา ศึกษาในช่วง เดือนพฤศจิกายน 2550 – สิงหาคม 2551

3. ขอบเขตด้านสถานที่ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา

กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

สมมติฐาน

1. บทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
2. บทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์

บทบาทของผู้ปกครอง หมายถึง การประพฤติปฏิบัติด้วยวาจา และการกระทำของบิดามารดา และบุคคลที่เลี้ยงดูต่อเด็ก ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

การส่งเสริม หมายถึง การเกื้อหนุน ช่วยเหลือสนับสนุนให้เด็กดีขึ้น คุณธรรม หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลของการกระทำนั้นๆ ถ้ามีการกระทำที่ดีย่อมก่อให้เกิดผลที่ดี

จริยธรรม หมายถึง การแสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่พึงประสงค์ ที่บุคคลพึงกระทำต่อตนเองและผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุข และความเจริญก้าวหน้าต่อตนเองและสังคม

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี 11 เดือน 29 วัน

บทบาทในการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การทำหน้าที่ในการดูแล เอาใจใส่ ให้คำแนะนำ สั่งสอน ให้ความช่วยเหลือ ให้ความรักคุ้มครอง ให้ความอบอุ่น และตอบสนองความต้องการให้ทั้งทางกายและจิตใจกับเด็กของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ประกอบด้วย

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็ก โดยให้เด็กรู้สึกได้ว่า ตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผลยอมรับนับถือความสามารถและความคิดของเด็ก
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็ก โดยยอมรับชื่นชม ให้ความสนับสนุนใกล้ชิดและให้ความสนใจ ให้ความรักกับเด็ก
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็ก โดยให้คำอธิบายประกอบการสนับสนุน และห้ามปรามเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ และมีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ

พฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การทำหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ให้กับเด็กได้รับรู้ ประกอบด้วย

1. พฤติกรรมต้นแบบด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การทำหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับความมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน ให้กับเด็กได้รับรู้

2. พฤติกรรมต้นแบบด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การทำหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต ให้กับเด็กได้รับรู้

3. พฤติกรรมต้นแบบด้านมีความกตัญญูกตเวที หมายถึง การทำหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวที ให้กับเด็กได้รับรู้

4. พฤติกรรมต้นแบบด้านมีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น หมายถึง การทำหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับความมีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ให้กับเด็กได้รับรู้

5. พฤติกรรมต้นแบบด้านประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม หมายถึง การทำหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับความประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ให้กับเด็กได้รับรู้

6. พฤติกรรมต้นแบบด้านมีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย หมายถึง การทำหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับความมีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย ให้กับเด็กได้รับรู้

ระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย หมายถึง มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก โดยกำหนดให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การที่เด็กจัดเก็บของเล่นของใช้ รู้จักการรอคอย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามกิจกรรมได้สำเร็จ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันของห้องเรียน

2. ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การที่เด็กไม่นำทรัพย์สิน และสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ยอมรับผิดเมื่อตนเองกระทำความผิด

3. มีความกตัญญูกตเวที หมายถึง การที่เด็กรู้จักขอบคุณผู้ที่ทำความดีให้กับตน รวมทั้งเชื้อฟังปฏิบัติตนตามคำสอน และมีสัมมาคารวะต่อผู้มีพระคุณ

4. มีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น มีความพึงพอใจในตนเอง และรู้จักชื่นชมผู้อื่น

5. ประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม หมายถึง การที่เด็กใช้และรักษาสิ่งของเครื่องใช้ของตนเองและส่วนรวมอย่างประหยัดและคุ้มค่า รวมทั้งดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

6. มีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย หมายถึง การที่เด็กมีมารยาทในการพูด การฟัง การรับประทานอาหาร ตลอดจนการแสดงความเคารพต่อผู้อื่นตามวัฒนธรรมไทย

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย ศึกษากรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนรวมทั้งสิ้น 8,982 คน และครูหรือผู้ดูแลเด็ก จำนวน 37 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้หลักการของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้จำนวนผู้ปกครอง 383 คน ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยคิดเทียบตามสัดส่วนประชากรจำแนกตามอำเภอในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด คือ เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ในแต่ละหน่วยงานที่สังกัด และครูหรือผู้ดูแลเด็ก จำนวน 37 คน (รายละเอียด ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ผู้ปกครอง						ครูหรือผู้ดูแลเด็ก
	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)			
	สังกัด		รวม	สังกัด		รวม	
	อบต.	เทศบาล		อบต.	เทศบาล		
1) เมือง	1,286	-	1,286	55	-	55	5
2) บางคล้า	423	41	464	18	2	20	2
3) บางน้ำเปรี้ยว	1,063	127	1,190	45	6	51	5
4) บางปะกง	732	363	1,095	31	16	47	5
5) บ้านโพธิ์	451	292	743	19	13	32	3
6) พนมสารคาม	1,177	236	1,413	50	10	60	6
7) ราชสาส์น	166	-	166	7	-	7	1
8) สนามชัยเขต	1,261	20	1,281	54	1	55	5
9) แปลงยาว	228	227	455	10	9	19	2

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

อำเภอ	ผู้ปกครอง						ครูหรือ ผู้ดูแลเด็ก
	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)			
	สังกัด		รวม	สังกัด		รวม	
	อบต.	เทศบาล		อบต.	เทศบาล		
10) ท่าตะเียบ	672	-	672	28	-	28	2
11) กิ่ง อ. คลอง เขื่อน	217	-	217	9	-	9	1
รวม	7,676	1,306	8,982	326	57	383	37

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย จากเอกสารต่างๆ เช่น หนังสือ บทความ งานวิจัยต่างๆ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด

2.1.2 นำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย มาสร้างเป็นแบบสอบถาม

2.1.3 กำหนดตัวบ่งชี้และประเด็นที่จะสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนด

2.1.4 เขียนข้อคำถามตามตัวบ่งชี้และประเด็นที่สำคัญ

2.1.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษา

2.1.6 ปรับปรุงเครื่องมือตามที่คุณเชี่ยวชาญ ได้ให้ข้อเสนอแนะ

2.1.7 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ (Tryout) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มที่ศึกษา จำนวน 30 คน คือ นักเรียนชั้นอนุบาลที่ 1 โรงเรียนดาราจรัส จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อตรวจสอบความเข้าใจด้านการใช้ภาษาในแบบสอบถามและหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2.1.8 ปรับปรุงแบบสอบถามตามความเห็นชอบของผู้เชี่ยวชาญและนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุด ซึ่งแบบสอบถามในแต่ละชุดมีลักษณะ และค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับครูหรือผู้ดูแลเด็ก วัตถุประสงค์ที่ 2 แบบสอบถามชุดนี้จะเป็นการประเมินระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก โดยครูหรือผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละศูนย์ สำหรับการวัดระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัยจะใช้มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ด้านคุณภาพเด็ก มาตรฐานที่ 1 เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) เป็นเกณฑ์ในการประเมิน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน 2) มีความซื่อสัตย์สุจริต 3) มีความกตัญญูกตเวที 4) มีเมตตา กรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น 5) ประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม และ 6) มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น .945

ตอนที่ 2 ลักษณะและแนวทางในการพัฒนาและการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย โดยเปิดโอกาสให้ครูหรือผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตอบแบบสอบถามและแสดงทัศนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย

แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับผู้ปกครอง วัตถุประสงค์ที่ 1 ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) การศึกษา 4) อาชีพ 5) รายได้ของครอบครัว 6) ความเกี่ยวข้องกับเด็ก 7) จำนวนสมาชิกในครอบครัว และ 8) ลักษณะที่อยู่อาศัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (check list)

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดู ประกอบด้วย 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และ 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น .905

ตอนที่ 3 บทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วยพฤติกรรมต้นแบบ 1) ด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน 2) ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านมีความกตัญญูกตเวที 4) ด้านมีเมตตา กรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น 5) ด้านประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านมีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น .939

ตอนที่ 4 ลักษณะและแนวทางในการพัฒนาและการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองของเด็กที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตอบแบบสอบถามและแสดงทัศนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม มีการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ให้ครูหรือผู้ดูแลเด็กเล็ก สุ่มตัวอย่างเด็กที่มีคุณธรรมและจริยธรรมดีตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจากพฤติกรรมการเรียน การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน และคุณลักษณะเด็กดีที่พึงประสงค์ แล้วทำการประเมินโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย เพื่อทำการประเมินระดับคุณธรรมและจริยธรรม

3.2 หลังจากทราบแล้วว่าเด็กเป็นใคร ก็ทำการแจกแบบสอบถามกับผู้ปกครองตอบคำถามเกี่ยวกับบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ปกครอง

3.3 เมื่อดำเนินการแจกแบบสอบถามทั้ง 2 ชุดแล้ว นำมาแบบสอบถามมารวมอยู่ในฉบับเดียวกันแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากแบบสอบถาม มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติดังนี้

4.1 วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อให้ทราบลักษณะการแจกแจงในแต่ละตัวแปร โดยใช้สถิติพื้นฐานบรรยายให้ทราบค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 วิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) ได้แก่ บทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดู และบทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

ผลการศึกษา

1. บทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดู พบว่า ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการอบรมเลี้ยงดูบุตรทั้ง 3 รูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน รองลงมา คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2. บทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก คือด้านมีความกตัญญูกตเวที รองลงมา คือ ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน และด้านประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย คือด้านมีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย

3. ระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

จากระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับคุณธรรมและจริยธรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก คือด้านมีความกตัญญูกตเวที รองลงมา คือ ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน และด้านมีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย คือด้านมีความประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

4. การทดสอบสมมติฐาน

4.1 สมมติฐานที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูภาพรวมกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย พบว่า บทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูภาพรวมมีความสัมพันธ์กับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูภาพรวม กับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

ระดับคุณธรรมและจริยธรรม ของเด็กปฐมวัย	บทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดู ภาพรวม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
น้อย	15 (20.0)	28 (12.4)	2 (2.4)	45 (11.7)
ปานกลาง	42 (56.0)	141 (62.7)	51 (61.4)	234 (11.7)
			30 (36.1)	27.2 (61.1)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูภาพรวม กับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย (ต่อ)

ระดับคุณธรรมและจริยธรรม ของเด็กปฐมวัย	บทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดู ภาพรวม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
มาก	18 (24.0)	56 (24.9)		
รวม	75 (100.0)	225 (100.0)	83 (100.0)	383 (100.0)

($\chi^2 = 14.182, p = .007$)

4.2 สมมติฐานที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมภาพรวมกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย พบว่า บทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมภาพรวมมีความสัมพันธ์กับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมภาพรวมกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

ระดับคุณธรรมและ จริยธรรม ของเด็กปฐมวัย	บทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบ ปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมภาพรวม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
น้อย	9 (25.7)	33 (13.3)	3 (3.2)	45 (11.9)
ปานกลาง	21 (60.0)	159 (64.1)	54 (54.0)	234 (61.1)
มาก	5 (14.3)	56 (22.6)	43 (43.0)	104 (27.2)
รวม	35 (100.0)	248 (100.0)	100 (100.0)	383 (100.0)

($\chi^2 = 27.329, p = .000$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ($\chi^2 = 24.751, p = .000$) ด้านมีความกตัญญูกตเวที ($\chi^2 = 22.192, p = .000$) ด้านมีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ($\chi^2 = 26.932, p = .000$) มีความสัมพันธ์กับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน ($\chi^2 = 16.074, p = .003$) และด้านประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ($\chi^2 = 19.247, p = .001$) มีความสัมพันธ์กับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านมีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม ($\chi^2 = 12.802, p = .012$) มีความสัมพันธ์กับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาและการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูหรือผู้ดูแลเด็กเล็ก และผู้ปกครอง

5.1 คุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ครูและผู้ปกครองคาดหวัง เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) มีความเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น 2) มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน 3) มีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย 4) มีความซื่อสัตย์สุจริต 5) มีความกตัญญูกตเวที และอันดับสุดท้าย คือ ประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

5.2 การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูหรือผู้ดูแลเด็กเล็ก พบว่า 1) ควรสอดแทรกการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง คุณธรรมและจริยธรรม ในเนื้อหาที่เรียนหรือสอนเด็กเป็นประจำทุกวัน 2) ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการช่วยเหลือ แบ่งปัน มีน้ำใจให้กับผู้อื่น สอนให้เด็กทำตามข้อตกลงที่ตกลงกันไว้สม่ำเสมอ รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน รู้จักช่วยเหลือเพื่อนๆ และสัตว์ของตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักการให้อภัย ไม่รังแกผู้อื่น ปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตในเรื่องที่ใกล้ตัว 3) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้ความรู้ และการส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม คติสอนใจ ถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อชนิดต่างๆ เช่น เล่านิทาน คำกลอน คำคล้องจอง เกม การเล่น ที่สอดแทรกหรือปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เด็กฟัง มีเนื้อหาสาระให้เด็กได้คิดและเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็ก 4) ปลูกฝังให้เด็กได้ซึมซับไปทีละน้อย คอยแนะนำให้เด็กได้เรียนรู้ตามวัยของเขา คอยสังเกตพฤติกรรมของเด็ก และหาทางปรับปรุงแก้ไขในข้อที่ยังบกพร่องอยู่ และ 5) ทำโรงเรียนให้เหมือนบ้าน ทำให้เด็กรู้สึกว่าครูรักเขา ให้เด็กไว้ใจ แล้วเราก็จะสอนเรื่องของคุณธรรมง่ายๆ เป็นอย่างไร คนอย่างไรถึงจะเป็นคนมีคุณธรรมและจริยธรรม

5.3 บทบาทการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง พบว่า 1) ผู้ปกครองควรสอนให้เด็กมีพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม เช่น สอนเด็กไม่ให้พูดโกหก

พูดจาหยวนคาย รู้จักการไหว้เคารพผู้ใหญ่ รู้จักอดออมเพื่อเด็ก รู้จักคุณค่าของเงิน สอนรู้จักให้กับผู้อื่น สงสารผู้อื่น สอนให้รู้จักการให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ รู้จักช่วยเหลือตัวเองในหลายๆ ด้าน ให้เด็กรู้จัก คำว่าขอบคุณ เมื่อมีใครทำอะไรให้ รู้จักแบ่งปัน ขยันเรียน รักเพื่อน มีความเมตตา กรุณา ไม่รังแกเพื่อน ไม่รังแกสัตว์ สอนให้เด็กมีความซื่อสัตย์สุจริต สอนให้เด็กมีความกตัญญู กตเวทิตะ เคารพนับถือครู อาจารย์ สอนให้เด็กรู้จักสามัคคี เป็นคนดี รู้จักยืนตรงเคารพธงชาติ รู้จักทิ้งขยะให้ถูกที่ รู้จักยกมือสวัสดีคุณครูและญาติผู้ใหญ่ กล่าวรับผิดชอบในสิ่งที่ทำ ไม่ใส่ร้ายคนอื่น ให้เชื่อฟังพ่อแม่เสมอ รู้จักบุญคุณบิดา มารดา ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ 2) พ่อแม่ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้กับเด็ก เพื่อให้ลูกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง สอนให้รู้ว่าอันนี้ดี อันนี้ไม่ดี ไม่ควรทำ เด็กส่วนมากจะคิดว่าพ่อแม่ มีพฤติกรรมแบบไหนอย่างไร เพราะเด็กวัยนี้ กำลังรับรู้และจดจำสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะในการพูดหรือทำอะไร ก็จะเลียนแบบทั้งๆ ที่ไม่รู้ว่าคำพูดนั้นหมายความว่าอะไร แต่เพราะเห็นเพื่อนหรือคนอื่นๆ พูดก็เลยทำตาม อันนี้ก็ต้องคอยบอกคอยตักเตือน บางทีก็ต้องมีการลงโทษด้วย 3) ให้โอกาสเด็ก แสดงความคิดเห็น กล่าวคิด กล่าวทำ กล่าวแสดงออก กล่าวพูด กล่าวซักถาม เวลาที่เด็กทำสิ่งที่ไม่ดีหรือสิ่งที่ไม่ดีที่คิดก็จะพยายามอธิบายให้เด็กฟังว่าสมควรทำหรือไม่ และส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจในตัวเอง และตักเตือนลูกเมื่อลูกกระทำผิด แนะนำสิ่งที่ถูกต้องและสั่งสอนสิ่งดีๆ ให้กับเด็กเสมอ ให้เวลาและใส่ใจลูก และสังเกตพฤติกรรมในกิจกรรมประจำวัน คอยบอกกล่าวด้วยเหตุผล อย่างเบื่อบื่อเมื่อลูกถาม 4) สอนเด็กให้หัดสวดมนต์ไหว้พระก่อนเลิกเรียนทุกวันและก่อนเข้าเรียน เพื่อเสริมสร้างจริยธรรม หรือให้มีพระมาแสดงธรรมในบทสั้นๆ พอที่เด็กเล็กจะเข้าใจ หรือหาสื่อ การสอนที่มีธรรมะปน และ 5) ฝึกเด็กนั่งสมาธิ จะได้ใจเย็นและอดทน ฝึกไม่ให้อารมณ์ร้อน ครูสอนเด็กดี มีการเรียน การดูแล การเอาใจใส่ดูแลเด็ก สอนมารยาทเด็ก ให้เด็กมีความเรียบร้อย ให้เด็กเดินเป็นแถว สอนให้กล่าวคำ สวัสดีกับญาติพี่น้องทุกคนไม่ใช่แต่พ่อแม่ ส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียนหลายๆ เพื่อให้เด็กเรียนรู้เรื่องความรัก ความสามัคคี และการปรับตัวเข้ากับสังคม ซึ่งเด็กไม่สามารถเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ได้ที่บ้านซึ่งเป็นครอบครัวเล็ก กิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ ช่วยกันระบายสี หรือกีฬาเป็นทีม หรือสิ่งต่างๆ ที่ไม่ใช่งานเดี่ยว และพาเด็กทำกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางศาสนาหรือพาเด็กไปวัดบ่อยๆ เพื่อให้เด็กมีความผูกพันกับวัดและศาสนา จะทำให้เด็กฉลาดและเชื่อมั่นในการแสดงออกเพื่อเด็กจะได้สัมผัสและรับรู้ในความสำคัญของวันนั้นๆ และเพื่อปลูกจิตสำนึกให้เด็กเป็นเยาวชนที่ดีของชาติสืบต่อไป

จากการวิจัยบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย โดยศึกษาผ่านรูปแบบการเลี้ยงดูบุตร 3 รูปแบบ คือ การอบรมแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบรักการสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบที่ผ่านการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ และข้อค้นพบดังกล่าวถูกประมวลอีกครั้งเพื่อสร้างองค์ความรู้นำไปใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตเป็นคนดี มีคุณภาพ มีจิตใจที่ดี มีความประพฤติดี ทำความดี

มีวินัย มีสติ รู้จักัญญ มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุดหนุน ไม่เห็นแก่ตัว
 ดั่งตัวแบบเด็กดี (GOODKID Model) ดังนี้

1. ความเอื้อเฟื้อ (Generosity) มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2) ช่วยเหลือเพื่อนและผู้เกี่ยวข้องด้วยความเต็มใจ 3) รู้จักแบ่งปันกันเล่น 4) เสียสละทรัพย์สินเพื่อส่วนรวม 5) ไม่รังแกผู้อื่น และ 6) อยู่กันฉันท์เพื่อน

2. โอกาส (Opportunity) มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) มีความรัก ความอบอุ่น จากกา
 ไรบอบกอด 2) รู้จักใช้อุปกรณ์การเล่นอย่างประหยัด 3) เล่นของเล่นถูกวิธี 4) ใช้เงินประหยัดและรู้จักออม 5) มีพลังใจจากรางวัลเมื่อทำสิ่งใดได้สำเร็จ 6) สร้างโอกาสโดยการอธิบายก่อน การตัดสินใจ และ 7) มีเครือข่ายโดยทำความรู้จักและเคารพในอาวุโส

3. ความเข้าใจให้ความร่วมมือ (Obey) มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) เคารพครู พ่อแม่ ผู้
 อาวุโส 2) แสดงความรักชาติ 3) รู้จักขอโทษ ขอบุณ สวัสดิ์ 4) ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และคำสั่ง

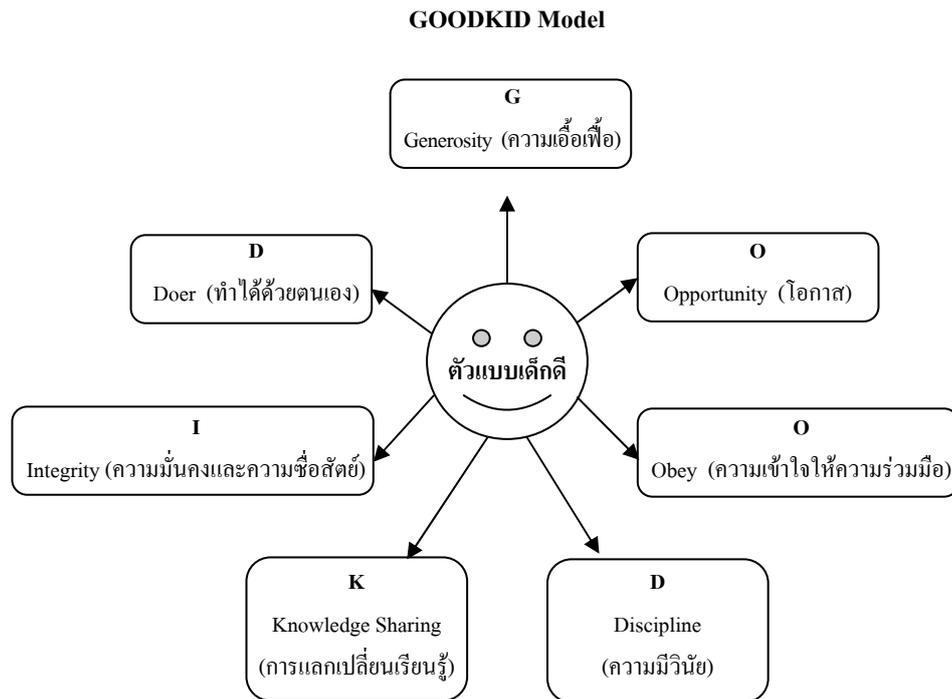
4. ความมีวินัย (Discipline) มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) เข้าใจความแตกต่างและ
 หลากหลาย 2) ปฏิบัติตามระเบียบในสิ่งที่เกี่ยวข้อง 3) รู้จักบ้านและของเล่นให้เป็นระเบียบ 4) เก็บ
 ของหลังเล่น 5) ทิ้งขยะ หรือของเหลือใช้ได้อย่างถูกต้อง 6) รับประทานอาหารให้หมดไม่เหลือทิ้ง
 7) ทำงานได้ตามลำดับความสำคัญ

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ร่วมแสดง
 ความคิดเห็นในการทำกิจกรรม 2) รู้จักปรึกษาหารือ 3) ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น 4) ฝึกการใช้เหตุผล
 5) เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา 6) มีมารยาทในการอยู่ร่วมกัน

6. ความมั่นคงและความซื่อสัตย์ (Integrity) มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ไม่แย่งสิ่งของ
 ผู้อื่น 2) ไม่พูดโกหก 3) รับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ 4) รู้จักรอคอย 5) ไม่หยิบฉวยของผู้อื่นเป็นของตน
 6) ยอมรับการกระทำของตนเอง

7. ทำได้ด้วยตนเอง (Doer) มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จด้วย
 ตนเอง 2) ช่วยเหลืองานด้วยความเต็มใจ 3) รักและภูมิใจในตัวเอง 4) ปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบ 5)
 ลงมือทำเมื่อได้รับการสนับสนุน 6) ยึดความยุติธรรมในการทำกิจกรรม 7) เรียนรู้จากแบบอย่างที่ดีใน
 การทำงาน 8) เรียนรู้จากแบบอย่างที่ดีในการควบคุมอารมณ์ 9) ทำความสะอาดก่อนรับประทานอาหาร
 10) มีคุณธรรมในการกระทำ

การนำเอาตัวแบบเด็กดีดังกล่าวไปใช้ให้ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานที่ (Space) เวลา
 (Time) เหตุการณ์ (Event) และบุคคล (People)

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผล และอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้สรุปผลและนำผลจากการศึกษามาอภิปราย ดังนี้

1.1 ระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับคุณธรรมและจริยธรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก คือ ด้านมีความกตัญญูกตเวที รองลงมา คือ ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีเมตตา กรุณา มีความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน และด้านมีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ด้านมีความประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องศรี สามศรีทอง (2548) ซึ่งพบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนธัญรัตน์ จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความประหยัด และความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับการศึกษาของ หรรษา แดงบุญเรือง (2548) พบว่า เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาจริยธรรมเพิ่มสูงมากขึ้นทางด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเอื้อเฟื้อต่อแม่ และด้านความซื่อสัตย์ หลังจากการใช้นิทานสอนจริยธรรมแก่เด็กปฐมวัย และพบว่า ประเภทของนิทานที่เด็กปฐมวัยชอบ มีลักษณะเป็นนิทานที่เกี่ยวข้องสัตว์พูดได้ เป็นเรื่องที่ใช้นิทานการและมหัศจรรย์ นิทาน

ทางเลือก และตัวละครในเรื่อง เด็กปฐมวัยชอบตัวละครที่มีพฤติกรรมที่ดีมากกว่าตัวละครที่มีพฤติกรรมที่ไม่ดี ผลจากการสังเกตการณ์พฤติกรรมผู้เรียนขณะเล่านิทาน พบว่า สื่อที่เด็กปฐมวัยชอบและสนใจมากที่สุด คือ หุ่นมือ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิบูลย์ สิริภัสสโรทัย (2545) พบว่า ความสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม 6 ด้าน คือ ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร การรู้จักประหยัดคอดออม ความอดทนและความรับผิดชอบ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทุกกิจกรรม โดยด้านระเบียบวินัย ได้แก่ การสอนให้เด็กรู้จักเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ การฝึกให้รู้จักยินดีช่วยเหลือทำงานบ้าน ด้านความขยันหมั่นเพียร ได้แก่ การให้คำชมเชยเด็กที่ขยันในการศึกษาเล่าเรียน ด้านการรู้จักประหยัดคอดออม ได้แก่ การสั่งสอนให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ในการใช้สอย ด้านความอดทน ได้แก่ การจัดให้เด็กรู้จักเข้าคิว และด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ การมอบหมายให้ทำความสะอาดบริเวณบ้าน ส่วนความสนใจเฉพาะด้าน พบว่า ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด และการส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านความสำคัญของการส่งเสริมจริยธรรม พบว่า เห็นด้วยในระดับมาก คือ จริยธรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม พบว่า เห็นด้วยในระดับมาก คือ สถานสงเคราะห์ควรมีการประสานความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม พบว่า เห็นด้วยในระดับมากกว่าสถานสงเคราะห์ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมการวางแผนงานส่งเสริมจริยธรรม และประโยชน์ของการส่งเสริมจริยธรรม พบว่า เห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ จริยธรรมจะเป็นหลักให้เด็กนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และจากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจท์ เกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ที่เชื่อว่าเด็กจะได้รับการเริ่มฝังรากทางจริยธรรมมาตั้งแต่วัยทารก ดังนั้นการส่งเสริมหรือการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กควรเริ่มตั้งแต่เล็กๆ ดังเช่น ราศีทองสวัสดิ์ (2543) ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาไว้ดังนี้ คือ การสอนโดยตรง ได้แก่ การสอนให้ปฏิบัติทางกาย หรือทางวาจา การจัดสภาพที่ดีให้เป็นการสอนโดยทางอ้อม อาจเป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นบุคคล คือ ครูและครูพี่เลี้ยง หรือครูคนอื่นจะเป็นต้นแบบแก่เด็กๆ และการจัดกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม โดยเด็กจะได้รับจากการทำกิจกรรมประจำวัน ส่วนธีรภาพร กุลนันทน์ (2542) ได้กล่าวถึงการพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนว่า ควรมุ่งเน้นการพัฒนา 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจว่าสิ่งใดดี สิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรทำ สิ่งใดควรยกเว้น ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ได้แก่ การเกิดความรู้สึกโน้มเอียงทางอารมณ์ที่สะท้อนออกมาในลักษณะทางการชอบ-ไม่ชอบในบางสิ่งบางอย่าง มีความพอใจในความสุขที่จะกระทำ และด้านทักษะพิสัย (Psycho-motor Domain) ได้แก่ ความสามารถที่จะลงมือกระทำ ปฏิบัติด้วยกายหรือวาจา ในลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านต่างๆ

1.2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย พบว่า บทบาทของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิคม ขอดมณี (2540) เป็นการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานที่มีผลต่อพัฒนาการด้านจริยธรรม ใน 3 ลักษณะ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ผลการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของครอบครัว ไม่ปรากฏว่า มีการอบรมเลี้ยงดูแบบใดแบบหนึ่งเพียงแบบเดียว แต่ใช้การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 แบบ ร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรวรรณ ชมชัยยา (2550) พบว่า ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดู (แบบรักสนับสนุน และแบบใช้เหตุผล) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมของมารดาในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านจริยธรรมแก่บุตรก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิตของแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกัน จึงทำให้แต่ละครอบครัวมีวิธีการเลี้ยงดูที่เหมาะสมต่างกัน สำหรับปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความแตกต่างของการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ อาชีพของพ่อแม่ สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์ชีวิตและความมุ่งหวังในความสำเร็จของพ่อแม่ เวลาว่างของพ่อแม่ที่มีให้กับลูก จำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัว ความเข้มแข็งทางจิตใจของพ่อแม่ (วราภรณ์ รักษ์วิชัย อ้างถึงใน ดวงเดือน มุลกลาง, 2546: 27) ดังนั้นสิ่งสำคัญที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรยึดถือหลักปฏิบัติในการอบรมดูแลลูก คือ 1) ดูแลให้ลูกได้กินอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เพื่อเสริมสร้างการเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญา 2) ให้ความรักอย่างเพียงพอและเหมาะสม 3) ต้องมีความอดทน รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง 4) เป็นที่พึ่งทางความคิด และทางใจให้แก่ลูก พ่อแม่ควรสร้างกำลังใจให้กับลูกๆ 5) มีการกำหนดกฎเกณฑ์และขอบเขตการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของลูก 6) ไม่ควรเปรียบเทียบลูกกับเด็กคนอื่นๆ หรือกับพี่ น้อง เพราะจะทำให้ลูกเกิดปมด้อย 7) ฝึกให้ลูกมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบตั้งแต่ยังเด็ก 8) ให้ลูกมีโอกาสในการตัดสินใจและแก้ปัญหา โดยเริ่มจากเรื่องเล็กๆ ก่อนแล้วจึงขยายไปสู่เรื่องใหญ่ต่อไป 9) ใช้เวลาอยู่กับลูกให้มาก เพื่อเสริมสร้างความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว โดยทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการสนทนา การเล่น ทำการบ้าน การท่องเที่ยว พักผ่อน ฯลฯ (สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน, 2550) จากหลักปฏิบัติและบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จึงเป็นหน้าที่สำคัญที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะต้องดูแล เอาใจใส่ ให้คำแนะนำ สั่งสอน ให้ความช่วยเหลือ ให้ความรักคุ้มครอง ให้ความอบอุ่น และตอบสนองความต้องการให้ทั้งทางกายและจิตใจกับเด็ก เพื่อเป็นส่วนสำคัญในการริเริ่มและเสริมสร้างหลักปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่ง เพียเจท์ ได้กล่าวว่า เด็กจะได้รับการเริ่มฝังรากทางจริยธรรมมาตั้งแต่วัยทารก และเมื่อเด็กเจริญเติบโต มีอายุมากขึ้น จะมีความคิดอ่านในเรื่อง จริยธรรมอย่างมีเหตุผลยิ่งขึ้น เพียเจท์อธิบายว่า เด็กอายุสี่ถึงเจ็ดปี รู้เรื่องจริยธรรมแบบ Heteronomy คือ ระเบียบวินัย

หรือความดี ความชั่ว กำหนดโดยผู้มีอำนาจ เช่น พ่อแม่ หรือ ครู ถ้าผู้ใหญ่ดังกล่าวเชื่อว่าผิดหรือถูกก็ต้องเป็นไปตามนั้น เมื่อเด็กอายุย่างเข้าวัย 10 ปี หรือกว่านั้น เด็กจะมีความคิดอ่านในเรื่องจริยธรรมมีเหตุผลมากขึ้น ซึ่งเรียกว่า Autonomous thinking คือเด็กเริ่มมีเหตุผลของตัวเองโดยเชื่อมโยงกับเรื่อง หรือปัจจัยอื่นๆ และที่สำคัญยังโยงเกี่ยวกับความคิดเห็นของเพื่อนๆ ของเขาด้วย การที่พ่อแม่เปิดใจ การให้เด็กได้เล่นด้วยกันแบบร่วมมือซึ่งกันและกัน (Cooperation) จะทำให้มีพัฒนาจริยธรรมดีขึ้น และมี Autonomous thinking มากขึ้น และในช่วงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กควรมีแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อเพิ่มภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก คือ 1) ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมตั้งแต่ยังเล็ก โดยเฉพาะคุณธรรม 9 ประการ ได้แก่ ความมีวินัย มีสติ ความกตัญญู ความเมตตา ความอดทน ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความขยัน ความไม่เห็นแก่ตัว 2) นำพุทธธรรมและสมบัติผู้ดีมาใช้เป็นหลักในการเลี้ยงดูเด็ก และ 3) ฝึกพัฒนาเด็กทางจิตใจให้มีความสงบผ่องใสโดยการทำสมาธิ (อำไพ สุจริตกุล อ้างถึงใน ดวงเดือน มุลกลาง, 2546: 12)

1.3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย พบว่า บทบาทของผู้ปกครองด้านพฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมต้นแบบปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีความกตัญญูกตเวทิต่างด้านมีเมตตากรุณา มีความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ด้านประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ด้านมีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550) จากการศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน : 5 กรณีศึกษา ที่กล่าวถึงรูปแบบและหลักการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของสถาบันครอบครัว คือ พ่อ แม่ ญาติผู้ใหญ่ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ครอบครัวต้องการให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม เรื่องใดต้องทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง เช่นเดียวกับ สุน นม วิวัฒน์ และทิศนา แจมมณี. อ้างถึงในสุชีรา เล่นวาริ, 2545: 15-17) ได้อธิบายเกี่ยวกับบ้านไว้ว่า บ้าน คือสถานที่อยู่อาศัยซึ่งเด็กได้เริ่มเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ องค์ประกอบที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก คือ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง และผู้ดูแลเด็ก ซึ่งได้จำแนกบทบาทของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็กในการ “สั่งสอน ฝึกฝน อบรม บ่มนิสัย” เด็กไว้ คือ บทบาทในฐานะเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กได้เลียนแบบ ว่า การปฏิบัติตนของพ่อ แม่จึงจำเป็นต้องถึงพร้อมด้วยการปฏิบัติชอบ เพื่อให้เกิดความศรัทธา นิยมยกย่องและปฏิบัติตามพ่อแม่ ผู้ปกครองผู้ซึ่งใกล้ชิดกับ

เด็กที่สุด สิ่ง que เด็กเริ่มเขียนแบบ คือ กิริยาวาจา ต่อจากนั้นเด็กก็จะเขียนแบบการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ที่ผู้ใหญ่แสดงออก โดยผู้ใหญ่ปฏิบัติอย่างไรมีพฤติกรรมเป็นไปในทางใด เด็กที่อยู่ใกล้ชิดย่อมได้เรียนรู้และเขียนแบบอย่างนั้น กัญญา ลุมพิกานนท์ 2548) กล่าวถึงบทบาทในฐานะที่เป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ ว่า ควรจัดให้เด็กได้ใกล้ชิดกับบุคคลแวดล้อมที่เป็นตัวอย่างที่ดี เพื่อให้เป็นตัวอย่างให้เด็กประพฤติตามในสิ่งที่ดีงาม ตามที่ผู้ปกครองอยากจะให้เด็กเป็น เช่น ถ้าต้องการให้เด็กมีความซื่อสัตย์ ผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กก็จะต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่หยิบฉวยสิ่งของของผู้อื่นเขาไม่ให้ ไม่พูดโกหก ไม่คดโกง ผู้ปกครองต้องปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก เมื่อเด็กได้เห็นตัวอย่างที่ดี นานๆ เข้าก็จะยอมรับและปฏิบัติตนเป็นคนดีดังกล่าว ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครองในครอบครัว มีหน้าที่เลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยการให้ความรักความอบอุ่น ความมั่นคงปลอดภัย มีการพูดจาสื่อสารที่ดีต่อกัน มีการส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตให้ลูก ฝึกให้รู้จักช่วยเหลืองานบ้าน ฝึกให้ลูกได้ตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง สอนให้ลูกทำความดี มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณส่งเสริมให้ลูกได้รับการศึกษาในวัยที่เหมาะสม สิ่งสำคัญที่สุดของช่วงเวลาที่มามีคุณภาพ คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กได้เห็น และเขียนแบบได้ ทั้งนี้บทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญ จะช่วยทำให้เด็กมีประสิทธิภาพ และสามารถเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กได้อย่างฝังรากลึก

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

2.1.1 สำหรับองค์กร

2.1.1.1 นำเสนอองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมด้านต่างๆ ให้กับเด็กปฐมวัย

2.1.1.2 นำเสนอเป็นนโยบายให้กับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กทั้งภาครัฐ เอกชน รวมถึงสื่อมวลชน เพื่อสร้างจิตสำนึก ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาเด็กให้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต (ซึ่งต้องเริ่มจากครอบครัว โดยเฉพาะบิดา มารดา และผู้ปกครอง)

2.1.1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพุทธศาสนา ควรเผยแพร่ความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้ปกครองโดยผ่านสื่อต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น

2.1.2 สำหรับผู้ปกครอง

2.1.2.1 นำเสนอองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้แก่ผู้ปกครอง และครู เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมด้านต่างๆ ให้กับเด็กปฐมวัย

2.1.2.2 สร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กให้กับผู้ปกครอง เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย โดยการ

1) ในการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ผู้ปกครองควรยึดหลักความต้องการพื้นฐานของเด็ก โดยมุ่งพัฒนาให้เด็กเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีครบทุกด้านเจริญเติบโตสมวัยและเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพต่อไป

2) พ่อแม่ ผู้ปกครองควรปฏิบัติต่อเด็กด้วยความยุติธรรม ให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก รวมทั้งให้สิทธิ์เด็กในการตัดสินใจด้วยตนเอง และเป็นที่ปรึกษาเมื่อยามมีปัญหา ฝึกให้เด็กรู้จักพึ่งตนเอง และมีความเชื่อมั่น ตลอดจนให้ความร่วมมือช่วยเหลือตามโอกาสอันควร พ่อแม่ ผู้ปกครองควรใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมโดยเน้นให้เด็กได้ฝึกทักษะการเข้าสู่สังคม พร้อมทั้งสร้างความคุ้นเคยและความรู้สึกที่ดีต่อบุคคลรอบข้าง

3) ควรมีการจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา โดยเน้นถึงความสำคัญของพัฒนาการต่างๆ ด้านให้มากขึ้น

4) พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องเสริมสร้างและปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรม รวมทั้งทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กได้เห็น และเลียนแบบได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อสร้างคุณลักษณะเด็กดีที่พึงประสงค์ในอนาคตต่อไป

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.2.1 มีการวิจัยพัฒนากิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้ปกครอง เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

2.2.2 นำเครื่องมือไปใช้ประกอบการวัดคุณธรรมและจริยธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

2.2.3 มีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเด็กที่ใช้ระยะเวลาในการวิจัยให้มากขึ้น

2.2.4 นำข้อค้นพบหรือตัวแบบเด็กดีที่ได้ไปศึกษาเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กันยา ลุมพิกานนท์. (2548). *กิจกรรมส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย*. ฉะเชิงเทรา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ดวงเดือน มุลกลาง. (2546). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองโรงเรียนบ้าน บวก อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- นิคม ขอดมณี. (2540). การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานที่มีผลต่อพัฒนาการด้านจริยธรรม ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ธีราพร กุลนันทน์. (2542). การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. นครสวรรค์: สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- บริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, สำนัก. ชุดวิชา กศน. หมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 1 ระดับประถมศึกษา. [On-line]. Available: http://ebook.nfe.go.th/ebook/pdf/013/0013_31.pdf [2550, กรกฎาคม 20]
- พ่องศรี สามศรีทอง. (2548). การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนชัยรัตน์ จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พันธ์ศักดิ์ ธีระสานต์. (2547). การศึกษาบทบาทของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนอนุบาล กฟผ. แม่เมาะ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏลำปาง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2542). ทางสายอิสรภาพของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาวิบูลย์ สิริภัสสโรทัย. (2545). การส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็ก. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาสมควร ชมมธีโร (สายงาม). (2543). บทบาทผู้ปกครองในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กเล็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ วัดพรหมสุวรรณสามัคคี เขตบางแค กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราสี ทองสวัสดิ์. (2543). หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2550ข). รายงานเบื้องต้นการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- เลขาธิการการศึกษา, สำนักงาน. นโยบายและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2546-2550. [On-line]. Available: http://www.onec.go.th/doc_onec/kid_policy.htm [2550 สิงหาคม, 27]
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). คำอธิบายและระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย. [On-line]. Available: http://school.obec.go.th/watsuwankeeree/pdf_files/Standard02.doc [2550 มิถุนายน, 20]

- สุจิตรา ปันดี. (2547). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนธีร
กานท์บ้านไผ่ จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชีรา เล่นวาริ. (2545). บทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อการส่งเสริมการรักษาความสะอาดของนักเรียน
ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา สำนักงานเขตหนองจอก.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- หรรษา แดงบุญเรือง. (2548). ผลของการเล่านิทานที่มีต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรวรรณ ชมชัยยา. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมารดาในการปลูกฝังจิตสำนึกด้าน
จริยธรรมแก่บุตรก่อนวัยเรียน จังหวัดนนทบุรี. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต.